

Universal Declaration of Human Rights - Turkmen (Cyrillic)

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

Адам хукукларының әхлиумумы Декларациясы

Гириш

Баш ассемблея әхлиумумы паракатчылыгың, адалатлылыгың ве азатлыгың эсасы болуп дурян адамзат машгаласының агзаларының хеммесине махсус болан мертебесини, дең дережели ве айрылмаян хукукларыны гөз өңүнде тутуп,

адам хукукларына болан әсгермезлик этмегиң ве йигренжиң адамзадың выжданыны гахар-газаба мүндрүйән вагшычылыклы херекете гетирмеклигини ве адамларың бейик ниетиниң ыглан эдиши ялы адамлар сөз ве пикир азатлыгына эе болуп, горкудан ве мэтэчликден азат болуп яшар ялы дүнийәни гурмаклыгы гөз өңүнде тутуп,

адам өзүниң иң соңкы серишдеси хөкмүнде залымлыга ве эзъет бермә гаршы сөвеше галмага межбур болмазлыгыны үпжүн эдер ялы адам хукукларыны кануның гүйжүниң горамалыдыгыны гөз өңүнде тутуп,

Бирлешен Миллетлер Гурамасы өз Уставында адамың эсасы хукукларына, адамзат шахсыетиниң гымматына ве мертебесине, ве эркеклер билен аялларың дең хукугына болан ынамыны ыкпар этмегини ве гиңишлейин азатлыкда дурмуш шертлериниң говуланмагына ве социал өсүше ярдам этмек барадакы карарыны гөз өңүнде тутуп,

Бирлешен Миллетлер Гурамасының агзалары-дөвлетлериң адам хукукларыны ве эсасы азатлыклары бержай этмәге ве әхлиумумы хормат этмәге өз үстлерине алан борчларыны гөз өңүнде тутуп,

шол өзлерине алан борчлары долы ерине етирмекде шу хукукларың ве азатлыкларың хәсиетини әхлиумумы дүшүнмеклигиң улы әхмиетиниң бардыгыны гөз өңүнде тутуп,

хер бир адам жемгыетиң хер бир гурамасы хемише шу Декларация эасланып, билим хем-де ылым үсти билен шу хукуклар ве азатлыклар хормат гоймаклыга ярдам этмәге чалышмаклары үчин, ве милли хем-де халкара прогрессив чәрелериң үсти билен, ве олары дөвлетлериң – Гураманың агзаларының халкларың арасында-да, оларың юрисдикциясының астындакы халкларың чәгинде-де әхлиумумы ве нетижели ыкпар этмеклери ве амала ашырмаклары үчин шу Адам хукукларының әхлиумумы Декларациясыны хемме халкларың ве дөвлетлериң ерине етирмәге чалышмалы везипеси хөкмүнде ыглан эдйәр.

1-нжи МАДДА

Хемме адамлар өз мертебеси ве хукуклары боюнча дең ягдайда дүнйә инйәрлер. Олара аң хем выждан берлендир ве олар бир-бирлери билен доганлык рухундакы гарайышда болмалыдырлар.

2-нжи МАДДА

Хер бир адам шу Декларацияның ыглан эдйән хемме хукукларында ве азатлыкларындан жынсына, реңкине, аял-эркеклигине, дилине, сыясы я-да башга гарайышларына, милли я-да социал гелип чыкышына, байлыгына, гатлагына я-да башга ягдайына серетмезден дең дережеде пейдаланмалы.

Онданам башга адамың дегишли юрдуның я-да ериниң гарашсыз, гөзегчилик астында, өзүни өзбашдак доландырмаян я-да өзбашдаклығың башга бир чәклендирилмек ягдайында болмагына серетмезден сыясы, хукук я-да халкара статус эсасында тапавут гоюлмалы дәл.

3-нжи МАДДА

Хер бир адам яшамага, азатлыга ве шахсы элдегримесизлиге хукуклыдыр.

4-нжи МАДДА

Хич ким гулчулыкда я-да табынлыкда сакланмалы дәлдир: гулчулык ве гул сөвдасы әхли гөрнүшинде гадаган эдилйәр.

5-нжи МАДДА

Хич ким гыналмага я-да мертебесини кемсидйән рехимсиз, ынсаныетсиз гатнашыга ве жеза сезевар эдилмели дәлдир.

6-нжы МАДДА

Хер бир адам, хайсы ердедигине серетмезден, онуң шахсыетиниң хукугылыгының ыкrap эдилмегине хаклыдыр.

7-нжи МАДДА

Хемме адам канун өңүнде деңдир ве хич бир тапавутсыз кануны горага хаклыдыр.

8-нжи МАДДА

Хер бир адам Конституция я-да канун тарапындан оңа берлен эсасы хукукларың бозулан ягдайында долы ыгтыярлы милли судлар тарапындан өз хукукларының дикелдилмегине хаклыдыр.

9-нжы МАДДА

Хич ким эсассыз туссаг эдилип, сакланылып я-да ковулып билинмез.

10-нжы МАДДА

Хер бир адам өзүниң хукукларының ве борчларының аныкланылмагы үчин ве оңа гөркезилйән жеңаят айыпламаның догрулыгыны аныкламак үчин гарашсыз, битарап суд тарапындан адалатлылығың хемме талапларына лайыклыкда долы деңлик эсасында өз ишине серетдирмәге хаклыдыр.

11-нжи МАДДА

1. Жеңаят эденлиги барада айыпланян хер бир адам, тә оңа горанмага әхли мүмкинчиликлериң дөредилен ачык судуң серетмегинде онуң гүнәси канун эсасында аныкланянча, ол гүнәкәр дәл дийлип хасапланылмага хаклыдыр.

2. Хайсыдыр бир херекет эденлиги я-да херекетсизлик эденлиги үчин шонуң эдилен дөврүнде милли канунлар боюнча я-да халкара канунлар боюнча жеңаят хасапланылмаян болса, хич ким соңра ол боюнча гүнәкәрчилиге чекилип билинмез. Шейле хем жеңаятың эдилен дөврүндәкиден артыкмач жеза чәреси белленилип билинмез.

12-нжи МАДДА

Хич кимиң шахсы ве машгала дурмушына эсассыз аралашылып, онуң яшайыш жайының элдегримесизлигине, онуң хабар серишделериниң сырына я-да онуң намысына ве абрайына эсассыз каст эдилип билинмез. Хер бир адам шейле аралашылмакдан ве каст эдилмекден канун тарапындан горага хаклыдыр.

13-нжи МАДДА

1. Хер бир адам хер бир дөвлетиң чэгинде бир ерден башга ере эркин эркин гитмэге ве өзүне яшамага ер сайлап тутмага хаклыдыр.
2. Хер бир адам ислендик юрды, шол санда өз юрдуны хем ташлап гитмэге ве өз юрдуна доланып гелмэге хаклыдыр.

14-нжи МАДДА

1. Хер бир адам ызарланылмакдан гачып, башга юртлардан гачыбаталга гөзлемэге ве шол гачыбаталгадан пейдаланмага хаклыдыр.
2. Сыясы дэл жэнаят эдиленлиги үчин, я-да Бирлешен Миллетлер Гурамасының максатларына ве принциплерине терс гелйэн иш эденлиги үчин ызарланылян махалында бейле хак-хукук уланылып билинмез.

15-нжи МАДДА

1. Хер бир адамың гражданлыга хакы бардыр.
2. Хич бир адам гражданлыктан я-да гражданлыгыны үйтгедип билмек хукугындан эсассыз махрум эдилип билинмез.

16-нжы МАДДА

1. Хер бир кэмиллик яшына етен эркек ве аял, жынс аламатларына, миллетине ве динине серетмезден хич бир пэсгелчиликсиз ягдайда никалашмага ве машгала гурмага хаклыдыр. Олар никалашян махалында-да, никада дуран махалында-да, никаны бозян махалын-да дең дережели хукукдан пейдаланярлар.
2. Ника диңе никалашян тарапларың эркин ве долы ылалашмаклары эсасында гыйылып билинер.
3. Машгала жемгыетиң тебигы ве эсасы өйжүги болуп, ол жемгыет ве дөвлет тарапындан горалмага хаклыдыр.

17-нжи МАДДА

1. Хер бир адам эмлэге еке өзи-де, башгалар билен билеликте-де эчилик эдип билер.
2. Хич ким эсассыз ягдайда эмлэгинден махрум эдилип билинмез.

18-нжи МАДДА

Хич бир адам пикир, выждан ве дин азатлыгына хаклыдыр, бу хак өз диниңи я-да гарайшыңы эркин үйтгедип билмеклиги, эркинликде өз диниңе я-да гарайышларыңа өзбашдак я-да көпчүликлейин уюп билмеклиги, көпчүликлейин я-да еке-тэк ягдайда өврнемеклиги, худая гуллуку этмеклиги хем-де ритуал дэплери ерине етирмеклиги өз ичине аляр.

19-нжы МАДДА

Хер бир адам эркин дүнийэгарайыша ве оны эркин аян этмэге хаклыдыр. Бу хак хич бир пэсгелчиликсиз өз дүнийэгарайшыңың тарапыны тутмак эркинлигини ве информацияны ве идеялары дөвлет арачэклеринден баглы дэл ягдайда дүрли серишделер аркалы гөзлемек, алмак ве яйратмак эркинлигини өз ичине аляр.

20-нжи МАДДА

1. Хер бир адам парахатчылыклы йыгнанышыклар ве ассоциациялар эркинлигине хаклыдыр.
2. Хич бир адам хайсыдыр бир ассоциация межбуры ягдайда гиризилип билинмез.

21-нжи МАДДА

1. Хер бир адам гөс-гөни я-да эркин сайланан векиллериниң үсти билен өз юрдуны доландырмага гатнашмага хаклыдыр.
2. Хер бир адам өз юрдунда дөвлет гуллугына дең ыгтыярлы гирмэге хаклыдыр.
3. Халкың эрк-ислеги хөкүметиниң хөкмүрованлыгының эсасыны дүзмелидир. Бу эрк-ислег вагтал-вагтал ве галп дэл ягдайда гечирилийэн, сес азатлыгыны үпжүн эдйэн, гизлин ягдайда я-да оңа дең дережедэки башга гөрнүшде гечирилийэн, эхлиумумы дең сайламак хукугы боюнча гечирилийэн сайлавларда йүзе чыкмалыдыр.

22-нжи МАДДА

Хер бир адам, жемгыетиниң агзасы хөкмүнде, социал үпжүнчилиге, ве хер бир дөвлетиниң дүзүмине ве мүмкинчиликлерине лайыктыкда милли тагаллаларың ве халкара хызматдашлыгың үсти билен өз мертебесини ве ыкдысадыетдэки, социал ве медени угурлардакы хукугыны өз шахсыетини эркин өсдүрмэге уланмага хаклыдыр.

23-нжи МАДДА

1. Хер бир адам зэхмете, иши эркин сайламага, адалатлы ве оңайлы иш шертлерине ве ишсизликден горалмага хаклыдыр.
2. Хер бир адам, хич хили хукугы кемсидилмезден, дең зэхмете дең хак алмага хаклыдыр.
3. Хер бир ишлейэн адам, өзүни ве машгаласыны яшамага долы үпжүн эдйэн, герек болса башга социал үпжүнчиликлер билен үсти етирилийэн, адалатлы ве канагатланарлы төлеге хаклыдыр.
4. Хер бир адам өз бэхбидини горамак үчин профессионал союзларыдөретмэге ве профессионал союзлара гирмэге хаклыдыр.

24-нжи МАДДА

Хер бир адам етерликли чэklenдирилен иш гүнүни ве вагтал-вагтал берилийэн төлегли зэхмет ругсатлары өз ичине алян дынч алыша ве бош вагта хаклыдыр.

25-нжи МАДДА

1. Хер бир адам, иймити, гейими, яшайыш жайыны, онуң өзүниң ве машгаласының абаданчылыгыны ве саглыгыны сакламак үчин зерур болан социал гуллугы ве герек болан медицина хызматыны шейле хем ишсиз галан ягдайдакы, нэсаг боландакы, инвалид боландакы, дул галандакы, гарран вагтындакы я-да онуң өзүне баглы дэл ягдайда эмеле гелен яшайыш серишделеринден кесилендэки үпжүн эдилмэге болан хукуклары өз ичине алян дурмуш дережесине хаклыдыр.

2. Энелик ве чагалык айратын хоссарлыга ве көмеге хукук берйәр. Хемме чага, никалы я-да никасыз догланлыгына серетмезден, бирмеңзеш социал горагдан пейдаланмалыдыр.

26-нжы МАДДА

1. Хер бир адам билим алмага хаклыдыр. Билим, иң болманда башлангыч веумумы билим, мугт болмалы. Башлангыч билим хөкманы болмалы. Техники ве профессионал билим хеммә эльетерли болмалы ве ёкары билим хеммелер үчин, хер кимиң башарныгына гөрә, дең дережеде эльетерли болмалы.

2. Билим адамзат шахсыетиниң долы өсмегини ве адам хукукларына ве эсасы азатлыклара болан хорматы өсдүрмәге гөнүкдирилен болмалы. Билим әхли халклар арасындакы, жынысы ве дини топарлар арасындакы өзара дүшүнишмеклиге, чыдамлылыга ве достлуга көмек этмели ве Бирлешен Миллетлер Гурамасының парахатчылыгы голдамак боюнча эдйән ишине ярдам этмели.

3. Ата-энелериң өз кичи чагалары үчин билимиң гөрнүшлерини сайламакда артыкмач хукуклары бардыр.

27-нжы МАДДА

1. Хер бир адам жемгыетиң медени дурмушына эркин гатнашмага, сунгатдан леззет алмага, ылмы прогрессе гатнашмага ве онуң мивелеринден пейдаланмага хаклыдыр.

2. Хер бир адамың ылмы, эдеби ве чеперчилик зәхмети эсасында дөредилен ахлак ве мадды бәхбитлери горалмалыдыр.

28-нжы МАДДА

Хер бир адам шу Декларацияда баян эдилен хукуклар ве азатлыklar долы амала ашырып билер ялы социал хем-де халкара тертип-дүзгүне хаклыдыр.

29-нжы МАДДА

1. Хер бир адамың шахсыетиниң эркин ве долы өсмеги мүмкин болар ялы жемгыетиң өңүнде борчлары бардыр.

2. Хер бир адам өз хукукларыны ве азатлыкларыны амала ашырян махалында диңе башгаларың хукукларыны ве азатлыкларыны долы ыкпар этмеклиги, ахлагың адалатлы талапларыны канагатландырмагы, жемгыетчилик тертип дүзгүни ве демократик жемгыетде умумы абаданчылыгы үпжүн этмек максады билен канун тарапындан кесгитленен чәклендирилмелере сезевар эдилип билинер.

3. Шу хукуклары ве азатлыклары амала ашырмак Бирлешен Миллетлер Гурамасының максатларына хем-де принциплерине хич хили ягдайда гапма-гаршы гелмели дәлдир.

30-нжы МАДДА

Шу Декларациядакы хич бир зат хайсыдыр бир дөвлете, адамларың топарына я-да айры-айры шахсыетлере шу Декларациядакы баян эдилен хукуклары ве азатлыклары ёк этмәге гөнүкдирилен хайсыдыр бир иш билен мешгул болмага я-да херекет этмәге берилен хукук хөкмүнде дүшүнилмели дәлдир.